

Natalia Kulbacka-Burakiewicz

Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego

Wydział Prawa i Administracji UWM

Problematyka kradzieży drzewa i drewna w ujęciu prawnym i statystycznym

Drzewa były objęte ochroną w najstarszych znanych nam źródłach prawa. Kodeks Hammurabiego przewidywał odpowiedzialność za zniszczenie drzewa owocowego. Natomiast pierwsze wzmianki dotyczące wyrębu zostały uregulowane w Kodeksie Lipit-Isztara, który nakładał karę za bezprawne ścięcie drzewa w cudzym sadzie¹. Odpowiedzialność za ścięcie drzewa, w tym owocowego, przewidywało też rzymskie Prawo XII Tablic².

W polskim systemie prawnym przestępstwo wyrębu cudzego drzewa zostało najwcześniej unormowane w Statucie Małopolskim Kazimierza Wielkiego, który w art. 82 penalizował wyrąb dębu wbrew woli właściciela lasu, a w art. 105 wyrąb drzewa owocowego lub jablecznego³. Kodeks karny z 1932 r. niestety nie regulował tego przestępstwa. Niemniej jednak w ustawie z dnia 14 kwietnia 1937 r. o szkodnictwie leśnym i polnym⁴ czyn ten stanowił wykroczenie. Wyrąb drzewa w cudzym lesie albo zabór z cudzego lasu drzewa wyrąbanego lub powalonego był sankcjonowany karą aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3 tys. zł (art. 6 ww. ustawy) i to bez względu na wartość wyrąbanego drzewa. Dopiero kodeks karny z 1969 r. w art. 213 penalizował kradzież drzewa z lasu i przepis ten w analogicznej postaci występuje do dziś.

Kradzież drzewa z lasu jako przestępstwo zostało stypizowane w art. 290 k.k.⁵ Artykuł ten ustawodawca umieścił w rozdziale XXXV dotyczącym

¹ M. Pędracki, *Przepisy prawne najstarszych kodeksów mezopotamskich ustanawiające kary dla ludzi wolnych*, „Analecta. Studia i Materiały z Dziejów Nauki” 1997, nr 2, s. 13. Zob. szerzej: C. Kunderewicz, *Kodeks Lipit-Isztara*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1959, t 11, nr 2, s. 27–43.

² M. Kulik, *Kradzież leśna*, [w:] *System Prawa Karnego*, t. 9: R. Zawłocki (red.), *Przestępstwa przeciwko mieniu i gospodarstwu*, Warszawa 2011, s. 381.

³ B. Sygit, *Historia prawa kryminalnego*, Toruń 2007, s. 370–371.

⁴ Dz.U z 1937 r., nr 30, poz. 224.

⁵ Zob. art. 213 ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1969 r., nr 13, poz. 94).

przestępstw przeciwko mieniu, chociaż jest to przestępstwo wymierzone *de facto* w środowisko naturalne⁶. Przestępstwo to bowiem polega na tym, że sprawca, działając w celu przywłaszczenia, dopuszcza się wyrębu drzewa w lesie⁷. Jednakże ustawodawca nie spenalizował *stricte* kradzieży drewna – przepis nie zawiera znamienia zaboru tego drzewa⁸. Może to stanowić przestępstwo z art. 278 § 1 lub 3 § k.k. bądź wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. Przy czym drzewo otrzymuje postać drewna wówczas, gdy przed kradzieżą powalone lub wyrąbane drzewo zostało przerobione na materiał budowlany czy też na inny materiał użytkowy⁹.

Celem niniejszego artykułu jest próba oceny skuteczności regulacji prawnych dotyczących kradzieży drzewa i drewna w lesie na podstawie analizy obowiązującego stanu prawnego oraz danych statystycznych. Analiza statystyczna obejmuje zarejestrowane przypadki kradzieży drewna oraz straty z tego tytułu poniesione przez Skarb Państwa, a także liczbę postępowań wszczętych przez Policję oraz przestępstw przez nich stwierdzonych w województwie warmińsko-mazurskim, uchodzącym za „Zielone Płuca Polski”.

Kradzież drzewa z lasu – stan prawny

Przedmiotem ochrony przepisu z art. 290 k.k. jest prawo własności i inne prawa rzeczowe i obligacyjne przysługujące danemu podmiotowi do drzewa rosnącego w lesie oraz posiadanie rzeczy, jaką jest drzewo rosnące w lesie¹⁰, albowiem do czasu jego wyrąbania stanowi część składową nieruchomości leśnej. Jeśli sprawca dokonuje wyrębu drzewa, tym czynem nadaje drzewu cechę samoistności i czyni go rzeczą ruchomą¹¹. Przedmiotem czynu przestępnego jest rosnące drzewo – połączone korzeniami z podłożem. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 kwietnia 2014 r. orzekł, że przez pojęcie drzewa należy rozumieć drzewo w stanie surowym, tj. takim, w jakim pozostało

---

⁶ M. Kotowska, M. Duda, *Przestępstwa przeciwko środowisku w województwie warmińsko-mazurskim w ujęciu fenomenologicznym*, [w:] W. Pływaczewski, A. Nowak, M. Porwiesz, *Przeciwdziałanie międzynarodowej przestępczości przeciwko środowisku naturalnemu z perspektywy organów ścigania*, Szczytno 2017, s. 153.

⁷ M. Szwarczyk, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] T. Bojarski (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 839.

⁸ G. Łabuda, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] J. Giezek, *Kodeks karny, Część szczególna*, Warszawa 2014, s. 1135.

⁹ Wyrok SN z 12 marca 2015 r., sygn. akt IV KK 381/14, Lex nr 1663830.

¹⁰ L. Wilk, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] M. Królikowski, R. Zawlocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna, t. II: Komentarz art. 222–316*, Warszawa 2017, s. 765.

¹¹ M. Gałązka, *Kradzież leśna*, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Prawo karne*, Warszawa 2015, s. 418.

w lesie po wyрубaniu lub powaleniu, a więc w żaden sposób nieprzerobionego, gdyż wtedy ma ono postać drewna¹². Przepis ten nie dotyczy drzewa przerobionego na drewno ani drzew, których wyrębu sprawca dokonuje poza lasem. Co więcej, nie stosuje się art. 290 k.k. do wyrębu gałęzi, krzewów, korzeni i pniaków, które zostały objęte ochroną w art. 148 § 1 pkt 1 k.w. Podkreślić należy, iż przedmiotem czynności sprawczej w art. 290 k.k. jest tylko i wyłącznie drzewo, a nie inna roślina drzewiasta (np. krzew, który jest rośliną drzewiastą nieposiadającą wyraźnego pnia, a rozgałęzioną od samej ziemi o wysokości od 1–5 m)¹³.

Czynność sprawcza kradzieży drzewa z lasu określona została w art. 290 § 1 k.k. słowami „dopuszcza się wyrębu”. Zapis ów można interpretować w ten sposób, iż może być to każdy sposób odłączenia drzewa od podłoża, z którym jest połączone za pomocą korzeni¹⁴. Zatem wyrębaniem drzewa jest zarówno wyrwanie z korzeniami, jak i ścięcie go czy też wykopanie¹⁵. Sprawca może dopuścić się wyrębu za pomocą piły, siekiery, a nawet oddzielić drzewo od korzeni czy też wyrwać z korzeniami. Można więc rzec, że nie ma znaczenia techniczny sposób dokonania wyrębu, aby tylko doszło do oddzielenia rosnącego drzewa od podłoża.

Miejszem popełnienia czynu zabronionego w tym przypadku jest las, który może stanowić własność Skarbu Państwa, a także innych podmiotów¹⁶. Natomiast odpowiedzialność karna za kradzież drzewa z lasu jest niezależna od formy własności i innych praw do drzewa. Nie ma zatem znaczenia, czy sprawca dopuści się kradzieży drzewa z lasu stanowiącego własność gminy, czy własność Skarbu Państwa. Z punktu widzenia odpowiedzialności sprawcy istotne znaczenie ma znamię miejsca, w tym przypadku kradzież drzewa ma nastąpić z lasu. Ustawowa definicja lasu została uregulowana w art. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach¹⁷. W myśl tego przepisu lasem jest grunt o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha pokryty roślinnością

¹² Wyrok SN z 24 kwietnia 2014 r., sygn. akt V KK 90/14, Lex nr 1454019) Zob. więcej: uchwała SN z dnia 21 stycznia 1972 r., sygn. akt VI KZP 55/71, OSNKW 1972 z. 3, poz. 43, Lex nr 18375; wyrok SN z dnia 2 kwietnia 2012 r., sygn. akt V KK 429/11, Lex nr 1163986; wyrok SN z dnia 16 lipca 2013 r., sygn. akt III KK 196/13, Lex 1335578).

¹³ L. Wilk, op. cit., s. 766.

¹⁴ M. Gałązka, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 1312.

¹⁵ M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] A. Zoll, *Kodeks karny. Część szczególna*, t. III, Warszawa 2008, s. 430.

¹⁶ W doktrynie prawa karnego przyjął się podział własności na lasy państwowe i prywatne. Jednakże nie jest on zgodny z obowiązującymi regulacjami. Obecnie mamy podział na lasy publiczne, lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, własność gmin, pozostałe publiczne, a także lasy prywatne (osób fizycznych, wspólnot gruntowych oraz spółdzielni). Aczkolwiek Bartosz Rakoczy postuluje o podział między własnością publiczną a prywatną, bowiem taki podział byłby bardziej przejrzysty, a przy okazji umożliwiłby czytelniejszy podział praw i obowiązków właścicieli lasów.

¹⁷ Dz.U. z 2017 r., poz. 788 z późn. zm.

leśną (uprawami leśnymi) – drzewami i krzewami oraz runem leśnym – lub przejściowo jej pozbawiony, przeznaczony do produkcji leśnej, stanowiący rezerwat przyrody, wchodzący w skład parku narodowego albo wpisany do rejestru zabytków. Co więcej, lasem w rozumieniu ww. ustawy jest również grunt związany z gospodarką leśną zajęty pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej budynki i budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, tereny pod liniami energetycznymi, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, a także wykorzystywane na parkingi leśne i urządzenia turystyczne (art. 3 pkt 2 ustawy o lasach). Ponadto należy podkreślić, iż jeżeli wyrąb drzewa nastąpi poza lasem w powyższym rozumieniu, czyn ten uznawany będzie za kradzież z art. 278 k.k. w połączeniu z uszkodzeniem rzeczy, jaką stanowi nieruchomości, na której rośło drzewo¹⁸.

Sprawcą tego przestępstwa może być każda osoba fizyczna zdolna do ponoszenia odpowiedzialności karnej, bowiem jest to przestępstwo powszechne¹⁹. Przestępstwo kradzieży leśnej charakteryzuje się umyślnością w formie zamiaru bezpośredniego kierunkowego, ponieważ sprawcy musi towarzyszyć cel przywłaszczenia drzewa²⁰. Nadmienić należy, iż czyn zabroniony w postaci kradzieży drzewa z lasu jest uznawany za przestępstwo skutkowe. Dokonanie tego przestępstwa następuje w chwili odłączenia drzewa od podłoża, zaś dalsze zachowanie sprawcy nie wyczerpuje znamiona kradzieży drzewa z lasu. Jednakże należy stwierdzić, że sprawca, dokonując najpierw wyrębu drzewa, po czym go zabierając, dopuszcza się dwóch czynów zabronionych, z czego pierwszy stanowi kradzież leśną, drugi kradzież z art. 278 § 1 lub 3 k.k. W doktrynie podnosi się, iż kradzież leśną należy uznać za czyn współukarany uprzedni bądź za czyn ciągły, o którym mowa w art. 12 k.k.²¹

Przestępstwo kradzieży drzewa z lasu jest tzw. czynem przepołowionym, co oznacza, że zachodzi wyłącznie wówczas, gdy wartość drzewa przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia (w 2017 r. – 500 zł, 2018 r. – 525 zł), natomiast jeśli nie przekracza tej kwoty, wyrąb drzewa stanowi wykroczenie z art. 120 § 1 k.w. Należy przy tym zaznaczyć, że wartość drzewa ustalana jest na podstawie cen rynkowych, które obowiązują w chwili wyrąbania lub powalenia drzewa²².

¹⁸ M. Kulik, op. cit., s. 386.

¹⁹ M. Bojarski, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] M. Bojarski (red.), *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, Warszawa 2015, s. 578.

²⁰ G. Łabuda, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] J. Giezek, *Kodeks karny. Część szczególna*, Warszawa 2014, s. 1137.

²¹ M. Gałazka, *Przestępstwa przeciwko mieniu...*, s. 1312.

²² A. Chodorowska, *Szkodnictwo leśne: zarys problemu*, „Studia Prawnoustrojowe” 2015, nr 29, s. 49.

Z punktu widzenia zakresu karalności ustawodawca potraktował art. 290 § 1 k.k. na równi z kradzieżą²³. Ustawowe zagrożenie karą za kradzież drzewa z lasu zostało określone za pomocą odesłania do sankcji przewidzianej za kradzież zwykłą z art. 278 § 1 k.k. Omawiany czyn zabroniony zagrożony jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Ponadto możliwe jest uznanie czynu za wypadek mniejszej wagi. Wtedy sprawca będzie podlegał grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku (art. 278 § 3 k.k.). W przypadku zaś skazania za wyrąb drzewa albo za kradzież drzewa wyrąbanego lub powalonego sąd orzeka na rzecz pokrzywdzonego nawiązkę w wysokości podwójnej wartości drzewa (art. 290 § 2 k.k.). Warto jednocześnie zauważyć, iż przepis ten wyraźnie stanowi, iż orzeczenie nawiązki możliwe jest wyłącznie w razie skazania sprawcy za wyrąb drzewa w lesie albo za kradzież drzewa wyrąbanego lub powalonego. W związku z powyższym niemożliwe wydaje się orzeczenie nawiązki wobec sprawcy, który zostanie skazany za kradzież drewna, ponieważ art. 290 § 2 k.k. nie odnosi się tym samym do sytuacji z art. 278 § 1 k.k. i takie stanowisko przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lutego 2014 r.²⁴ Co więcej, brak jest podstaw do orzeczenia nawiązki wobec sprawców, którzy dopuścili się zaboru w celu przywłaszczenia drewna pociętego na kawałki i składowanego na stosie, bowiem dokonują oni kradzieży drewna powstałego z przerobienia drzew wyrąbanych na materiał użytkowy przeznaczony do sprzedaży²⁵. Na dodatek nawiązka nie może być orzeczona w sytuacji, gdy sprawca wyrąbał w celu przywłaszczenia lub kradł drzewo wyrąbane lub powalone w innym miejscu niż las²⁶. Ponadto nawiązki nie można orzec przy warunkowym umorzeniu postępowania, ponieważ nie jest to skazanie, które obliguje do orzeczenia zgodnie z art. 290 § 2 k.k.²⁷ Nawiązkę w wysokości podwójnej wartości drzewa orzeka się wobec każdego ze współsprawców. Jednakże orzeka się ją tylko raz, niezależnie od liczby pokrzywdzonych, czyli nawet jeśli pokrzywdzonych jest więcej, to jest tylko jedna nawiązka orzeczona wobec wszystkich pokrzywdzonych, bowiem w doktrynie podnosi się, iż zostali pokrzywdzeni łącznie, stąd też łącznie powinni otrzymać nawiązkę²⁸.

²³ M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] A. Zoll (red.) *Kodeks karny. Część szczególna*, t. III: *Komentarz do art. 278–363 k.k.*, Warszawa 2016, s. 422.

²⁴ Wyrok SN z dnia 6 lutego 2014 r., sygn. akt III KK 482/13, „Prokuratura i Prawo” – wkł. 2014, nr 5, poz. 6.

²⁵ Zob. wyrok SN z dnia 16 lipca 2013 r., sygn. akt III KK 196/13, KZS 2013, z. 9, poz. 32

²⁶ Wyrok SN z dnia 9 kwietnia 1997 r., sygn. akt III KKN 241/96, Wokanda 1997, nr 7, s. 18.

²⁷ Wyrok SN z dnia 11 stycznia 2005 r., sygn. akt IV KK 390/04, OSNwSK 2005, poz. 74.

²⁸ L. Wilk, op. cit., s. 769.

Kradzież drzewa powalonego lub wcześniej ściętego przez inną osobą oraz kradzież drzewa przerobionego na materiał budowlany lub inny materiał użytkowy – stan prawny

Kradzież drzewa, które zostało wcześniej wyrąbane i powalone, ale przez inną osobę, która nie współdziałała ze sprawcą, stanowi przestępstwo z art. 278 § 1 lub 3 k.k. bądź wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. – w zależności od wartości skradzionego drzewa. Z tego samego artykułu może odpowiadać sprawca, który wyrąbane lub powalone drzewo przed kradzieżą przerobił na materiał budowlany lub inny materiał użytkowy. Wówczas przerobione drzewo otrzymuje postać drewna i inną wartość²⁹.

Należy przy tym zaznaczyć, iż tak samo jak przy przestępstwie z art. 290 § 1 k.k. wartość przedmiotu czynności wykonawczej stanowi granica oddzielająca wykroczenie od przestępstwa. Jeżeli wartość drewna nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, to ta kradzież drewna będzie stanowiła wykroczenie, jeżeli przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, to omawiany czyn będzie przestępstwem.

Kradzież drewna

Kradzież drewna jest jednym z przejawów szkodnictwa leśnego. Problem ten dotyczy wszystkich terenów, na których znajdują się lasy. W przypadku Polski lasy pokrywają około 30% terytorium kraju – ich powierzchnia wynosi 9230 tys. ha, zaś gruntów związanych z gospodarką leśną 205 tys. ha (stan na 31 grudnia 2016 r.). Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa stanowią 7351 tys. ha, z czego Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL Lasy Państwowe) zarządza niemal 7105 tys. ha³⁰.

Nadmienić należy, iż w związku z własnością Skarbu Państwa w PGL Lasach Państwowych funkcjonuje Straż Leśna, która jest organem powołanym do ścigania przestępstw i wykroczeń leśnych w zakresie szkodnictwa leśnego i ochrony przyrody oraz wykonywaniem innych zadań w zakresie ochrony mienia (art. 47 ust. 1 ustawy o lasach). W związku z powyższym Straż Leśna, obok Policji, jest organem odpowiedzialnym za ściganie przestępstw i wykroczeń na szkodę lasów.

Z uwagi na to, że w k.k. nie ma *stricte* przepisu penalizującego kradzież drewna to owe pojęcie możemy znaleźć w instrukcji ochrony przed szkodnictwem leśnym, które w praktyce stanowi ten sam przedmiot zamachu, co

²⁹ Zob. wyrok SN z dnia 3 września 2009 r., V KK 171/09, OSNKW 2010, z. 2, poz. 16.

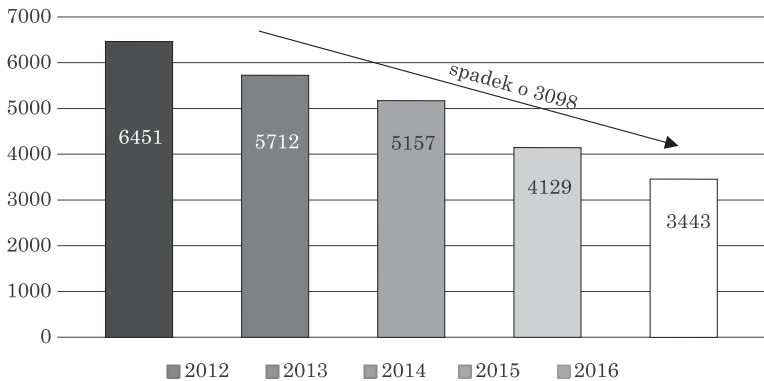
³⁰ Główny Urząd Statystyczny, *Leśnictwo 2017*, Warszawa 2017, s. 37.

kradzież drzewa, którą regulują przepisy kodeksu wykroczeń i kodeksu karnego³¹.

Kradzież drewna w Lasach Państwowych

Rejestruje się ogromne straty z tytułu kradzieży drewna w Lasach Państwowych. Wynikają one przede wszystkim z liczby zarejestrowanych przypadków, miąższości skradzionego drewna w m³ oraz jego ceny na rynku w danym roku. Przeciętna cena za 1 m³ w 2016 r. wynosiła około 188,92 zł w zależności od Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP). Na przykład w RDLP z siedzibą w Krakowie było to 212,42 zł, zaś w RDLP z siedzibą w Pile – 175,51 zł³².

W 2016 r. zarejestrowano 3443 przypadków kradzieży drewna, zaś w 2015 r. – 4129, w 2014 r. – 5157, w 2013 r. – 5712, a w 2012 odnotowano 6451 przypadków. Oznacza to, że od roku 2012 do 2016 liczba zarejestrowanych przypadków kradzieży drewna zmalała o 3098 przypadków (wykres 1).

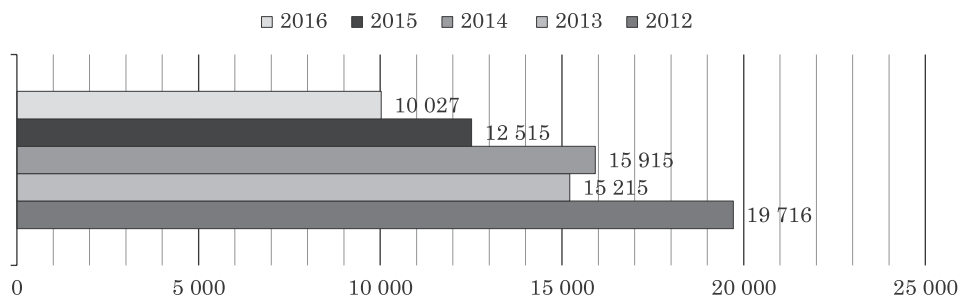
Wykres 1. Zarejestrowane przypadki kradzieży drewna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Leśnictwo 2013, 2014, 2015, 2016, 2017).

Wykres 2 obrazuje, ile zostało skradzionego drewna według jego miąższości (wyrażonej w m³) w Lasach Państwowych w latach 2012–2016. W 2012 r. skradziono 19 716 m³ drewna, zaś w 2013 r. wartość ta zmalała o 4501 m³. Natomiast w 2014 r. skradziono o 700 m³ więcej drewna w porównaniu do roku poprzedniego. Porównując rok 2014 z 2015 można zaobserwować spadek skradzionego drewna o 3400 m³. Z kolei w roku 2016 skradziono najmniej drewna, bo tylko 10 027 m³.

³¹ J. Narodowska, *Wybrane zagadnienia szkodnictwa leśnego w ustawodawstwie polskim*, [w:] M. Kotowska, W. Pływaczewski (red.), *Kryminologia wobec współczesnych zagrożeń ekologicznych*, Olsztyn 2011, s. 149.

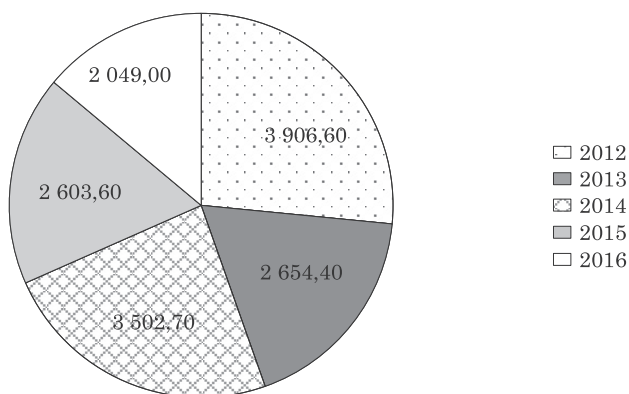
³² Ibidem, s. 112.

Wykres 2. Skradzione drewno (w m³)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Leśnictwo 2013, 2014, 2015, 2016, 2017).

Wartość spowodowanych strat, jakie poniosły PGL Lasy Państwowe w latach 2012–2016 przedstawiono na wykresie 3. W 2012 r. odnotowano aż 3906,6 tys. zł strat z tytułu kradzieży drewna, zaś w 2013 r. – 2654,4 tys. zł, co oznacza spadek o 1252,2 tys. zł. Niestety, w 2014 r. wartość strat wyniosła 3502,7 tys. zł, czyli o 848,3 tys. zł więcej w porównaniu do roku poprzedniego. Natomiast w latach 2015 i 2016 zarejestrowano spadek tych strat do 2049 tys. zł. Przeciętna cena drewna za 1 m³ w 2013 r. wynosiła 170,73 zł, zaś w 2014 r. – 188,99 zł³³, co w dużej mierze zaważyło na wartości skradzionego drewna, podczas gdy w 2015 r. cena za m³ wynosiła 189,75 zł, a w 2016 r. – 188,92 zł.

Wykres 3. Wartość spowodowanych szkód (straty w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Leśnictwo 2013, 2014, 2015, 2016, 2017).

³³ Dane podane przez Główny Urząd Statystyczny w Leśnictwo 2015 i Leśnictwo 2014.

Powyższe dane wskazują, iż najmniej przypadków kradzieży drewna w Lasach Państwowych stwierdzono w 2016 r., bo tylko 3443. W wyniku tego skradziono 10 027 m³ o wartości 2049 tys. zł. Natomiast najczęściej przypadków kradzieży drewna odnotowano w 2012 r. – 6451 i wówczas skradziono 19 716 m³ o wartości 3906,6 tys. zł. W ostatnich dwóch latach zaobserwować można spadek tego typu incydentów. Jednakże nie można powiedzieć, że nie jest to w dalszym ciągu ogromny problem, z którym zmagają się PGL Lasy Państwowe. W tym miejscu warto wspomnieć o czynnikach lokalnych, ekonomicznych, jak również zwrócić uwagę na sytuację społeczno-gospodarczą danego regionu. Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych do głównych przyczyn kradzieży drewna z lasów zaliczyła m.in.: lokalne zubożenie społeczeństwa, wykorzystywanie drewna na opał lub jako surowca budowlanego, wysoki poziom bezrobocia, wzrost popytu na wartościowe drzewa, niecechowanie drewna pozyskiwanego w lasach prywatnych, brak ewidencjonowania drewna w punktach przerobu, działanie wyspecjalizowanych grup przestępczych, a także częste przypadki odstępowania od wymierzania kary³⁴.

Z uwagi na to, iż obserwuje się spadek kradzieży drewna w Lasach Państwowych, warto napomknąć o zastosowaniu innowacyjnej metody opartej na analizie DNA drzewa, a także o najnowocześniejszej technologii i rozwiązaniach sprzętowych, a mianowicie o wszelkiego rodzaju pułapkach (fotopułapki GSM, nadajniki GPS umieszczane w pniu drzewa, monitoring wizyjny), wykorzystywaniu techniki komputerowej (mobilemappery³⁵, smartfony, tablety), które po części wpłynęły na zmniejszenie się tego zjawiska.

Kradzież drzewa według danych statystycznych Główniej Komendy Policji

Analizując dane Komendy Główniej Policji, można stwierdzić, iż od 5 lat widoczny jest stopniowy spadek przestępczości z art. 290 k.k. na terenie całego kraju (tab. 1). Co więcej, w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2013–2016 odnotowano również malejącą tendencję kradzieży drzewa (tab. 2). Niemniej jednak zauważyć należy, że liczba przestępstw stwierdzonych jest mniejsza od liczby wszczętych postępowań, a zatem jest mniej przestępstw, które zostały potwierdzone w wyniku wszczęcia postępowania przygotowawczego przez Policję.

³⁴ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, *Raport o stanie bezpieczeństwa w 2014 roku*, Warszawa 2015, s. 58.

³⁵ Mobilemappery to urządzenia pomiarowe umożliwiające sprawdzenie w każdej chwili dokładnej lokalizacji. Przeważnie każde to urządzenie wyposażone jest w oprogramowanie, arkusze mapy topograficznej i ortofotomapy.

Bezpośredni wpływ na mniejszą liczbę postępowań wszczętych w sprawach o przestępstwa z art. 290 k.k. oraz na spadek liczby przestępstw stwierdzonych przez Policję miały zmiany dotyczące wartości strat przy czynach przepolowanych. W roku 2013 zmieniona została kwota, która oddzielała przestępstwo od wykroczenia na 1/4 minimalnego wynagrodzenia³⁶. Dlatego też część spraw, które wcześniej dotyczyły przestępstwa, w związku ze zmianą zostało zakwalifikowanych jako wykroczenia, przekładając się na spadek przestępczości w tym zakresie. Nadmienić należy, iż w związku ze zmianą sposobu gromadzenia danych od 1 stycznia 2013 r. Policja nie udostępnia informacji o postępowaniach wszczętych przez prokuratora i prowadzonych przez niego we własnym zakresie lub przekazanych do prowadzenia służbom innym niż Policja³⁷.

Tabela 1

Kradzież drzewa w Polsce w latach 2012–2016

Rok	Liczba postępowań wszczętych	Liczba przestępstw stwierdzonych
2012	1 866	1 525
2013	1 607	1 294
2014	1 009	674
2015	765	533
2016	638	425
Razem	5 885	4 451

Źródło: na podstawie danych Komendy Głównej Policji [online] <<http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-16/63980,Kradziez-lesna-art-290.html>> (dostęp: 7.12.2017).

Tabela 2

Kradzież drzewa w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2013–2016

Rok	Liczba postępowań wszczętych	Liczba przestępstw stwierdzonych
2013	36	25
2014	28	15
2015	16	17
2016	18	15
Razem	98	72

Źródło: na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie [online] <www.warmińsko-mazurska.policja.gov.pl/ol/statystyki/ogolne-statystyki/137,Statystyki-ogolne.html> (dostęp: 7.12.2017).

³⁶ Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1247 z późn. zm.).

³⁷ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, *Raport o stanie bezpieczeństwa w 2016 roku*, Warszawa 2017, s. 5–6.

W tym miejscu warto odwołać się do tego, iż chociaż art. 290 k.k. penalizuje kradzież drzewa z lasu, to jest przestępstwem skierowanym przeciwko lasom, które stanowią dobro wspólne całej społeczności. Jednakże brak jest w tym przestępstwie zindywidualizowanego pokrzywdzonego, co po części może być przyczyną spadku liczby przestępstw ujawnionych. Społeczeństwo bowiem nie czuje bezpośredniego zagrożenia tym przestępstwem, a w konsekwencji odrzuca obowiązek reagowania i zawiadamiania organów ścigania o popełnionych czynach zabronionych³⁸.

Podsumowanie

Podsumowując należy stwierdzić, iż kradzież drzewa z lasu jako przestępstwo została po raz pierwszy uregulowana w kodeksie karnym z 1969 r.³⁹ w rozdziale XXIX dotyczącym przestępstw przeciwko mieniu. Treść tego przepisu nie uległa zmianie i jego tradycyjna konstrukcja została utrzymana w obowiązującym kodeksie karnym z 1997 r.⁴⁰ Mimo iż przestępstwo wyrębu drzewa w lesie zaliczane jest do przestępstw przeciwko mieniu, to *de facto* wymierzone jest w jeden z podstawowych zasobów środowiska, jakim jest las. Dlatego też przestępstwo z art. 290 k.k., bez względu na swoje umiejscowienie, zalicza się do przestępstw przeciwko środowisku.

Jeszcze przed uchwaleniem kodeksu karnego z 1969 r. ww. czyn zabroniony stanowił wykroczenie w myśl ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r. o szkodnictwie leśnym i polnym, która nie tylko penalizowała wyrąb drzewa w lesie, ale również jego zabór. Podobną strukturę możemy znaleźć w przepisie art. 120 § 1 k.w. Jednakże podnieść należy, iż w aktualnym stanie prawnym przepisy kodeksu karnego nie regulują wyrębu i kradzieży drzewa w sposób jednoznaczny, bowiem art. 290 § 1 k.k. penalizuje wyrąb drzewa z lasu, z kolei o kradzieży drzewa stanowi art. 278 k.k., skąd mogą wynikać pewne komplikacje w rozumieniu prawa przez społeczeństwo. W związku z powyższym w doktrynie postuluje się, aby sprawca, który najpierw dokonuje wyrębu drzewa w lesie, a następnie je zabiera w celu przywłaszczenia, odpowiadał z art. 290 w zw. z art. 278 k.k., aby nie dochodziło do sytuacji, w której zapomina się, że nastąpił jego wyrąb.

Na uwagę zasługuje również fakt, iż ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach⁴¹, jako akt prawny regulujący kwestie zasobów leśnych, nie zawiera

³⁸ J. Narodowska, M. Duda, *Etiologia przestępczości przeciwko lasom w świetle teorii kryminologicznych*, [w:] W. Pływaczewski, M. Duda (red.), *Nielegalna eksploatacja obszarów leśnych*, Olsztyn 2013, s. 99.

³⁹ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1969 r., nr 13, poz. 94).

⁴⁰ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2017 r., poz. 2204).

⁴¹ Dz.U. z 2017 r., poz. 788 z późn. zm.

przepisów karnych, jak np. ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne⁴² czy też ustawa z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie⁴³. W związku z tym bezwzględnie trzeba odwołać się do przepisów kodeksu karnego i kodeksu wykroczeń, co może rodzić pewne trudności. Warto przy tym zaznaczyć, że katalog przestępstw popełnianych przeciwko lasom jest dosyć szeroki. Co więcej, mnogość aktów prawnych, w tym ciągle zmiany czy nowelizacje ustaw, może powodować pewną dezorientację wśród obywateli, a także niechęć ich studiowania. W dodatku brak jednoznacznego rozgraniczenia pomiędzy kradzieżą drzewa i drewna nastrocza wiele problemów interpretacyjnych.

W oparciu o przeprowadzoną analizę należy stwierdzić, iż dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz Komendy Głównej Policji za lata 2012–2016 dotyczące kradzieży drewna oraz drzewa z lasu wskazują na tendencję spadkową w stosunku do lat ubiegłych. Na spadek liczby postępowań wszczętych oraz przestępstw stwierdzonych odnoszących się do wyrębu drzewa z lasu w celu przywłaszczenia wpłynęły zmiany dotyczące granicy oddzielającej przestępstwo od wykroczenia. Zmiana tzw. progu kradzieży drzewa wynika z tego, iż podniesione zostało minimalne wynagrodzenie, a zatem czyn zabroniony, który przed podniesieniem płacy stanowił przestępstwo, później może być kwalifikowany jako wykroczenie. Ponadto we wcześniejszych latach nie było tak rozwiniętej technologii, która umożliwiałyby nagłaśnianie tych przestępstw w telewizji czy w mediach społecznościowych, a także nie stosowano nowoczesnych metod do walki z nielegalnym obrotem *drewna*. *Wszystko to mogło we wcześniejszych latach wpłynąć na mniejszą liczbę odnotowanych przestępstw.*

Na uwagę zasługuje również fakt, iż statystyki policyjne obejmują tylko przestępstwo wyrębu drzewa z lasu w celu przywłaszczenia. Natomiast brakuje statystyk dotyczących kradzieży drewna z art. 278 § 1 lub § 3 k.k., a także danych odnoszących się do popełnianych wykroczeń. W związku tym należy stwierdzić, iż dane gromadzone przez Policję nie obrazują w pełni problemu. *Przestępczość tego typu z roku na rok maleje, jednakże Skarb Państwa wciąż ponosi z tego tytułu ogromne straty nie tylko w wymiarze rzeczowym, ale również finansowym.*

---

⁴² Dz.U. poz. 1566.

⁴³ Dz.U. z 2017 r., poz. 1295 z późn. zm.

Literatura

- Bojarski M., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] M. Bojarski (red.), *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, Warszawa 2015.
- Chodorowska A., *Szkodnictwo leśne: zarys problemu*, „Studia Prawnoustrojowe” 2015, nr 29.
- Dąbrowska-Kardas M., Kardas P., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] A. Zoll, *Kodeks karny. Część szczególna*, t. III, Warszawa 2008.
- Dąbrowska-Kardas M., Kardas P., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] A. Zoll (red.) *Kodeks karny. Część szczególna*, t. III: *Komentarz do art. 278–363 k.k.*, Warszawa 2016.
- Gałązka M., *Kradzież leśna*, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.) *Prawo karne*, Warszawa 2015.
- Gałązka M., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Kotowska M., Duda M., *Przestępstwa przeciwko środowisku w województwie warmińsko-mazurskim w ujęciu fenomenologicznym*, [w:] W. Pływaczewski, A. Nowak, M. Porwisz, *Przeciwdziałanie międzynarodowej przestępczości przeciwko środowisku naturalnemu z perspektywy organów ścigania*, Szczytno 2017.
- Kulik M., *Kradzież leśna*, [w:] *System Prawa Karnego*, t. 9: R. Zawłocki (red.), *Przestępstwa przeciwko mieniu i gospodarcze*, Warszawa 2011.
- Kunderewicz C., *Kodeks Lipit-Isztara*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1959, t. 11, nr 2.
- Łabuda G., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] J. Giezek, *Kodeks karny. Część szczególna*, Warszawa 2014.
- Narodowska J., Duda M., *Etiologia przestępczości przeciwko lasom w świetle teorii kryminologicznych*, [w:] W. Pływaczewski, M. Duda (red.), *Nielegalna eksploatacja obszarów leśnych*, Olsztyn 2013.
- Narodowska J., *Wybrane zagadnienia szkodnictwa leśnego w ustawodawstwie polskim*, [w:] M. Kotowska, W. Pływaczewski (red.), *Kryminologia wobec współczesnych zagrożeń ekologicznych*, Olsztyn 2011.
- Pędracki M., *Przepisy prawne najstarszych kodeksów mezopotamskich ustanawiające kary dla ludzi wolnych*, „Analecta. Studia i Materiały z Dziejów Nauki” 1997, nr 2.
- Sygit B., *Historia prawa kryminalnego*, Toruń 2007.
- Szwarczyk M., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] T. Bojarski (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2013.
- Wilk L., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, t. II: *Komentarz art. 222–316*, Warszawa 2017.

Summary

The issue of the theft of trees and timber theft in terms of legal and statistical

Key words: theft of tree, timber theft, the National Forest Holding “The State Forests”.

This article is an attempt to evaluate the effectiveness of legal regulations regarding the theft of a tree and timber theft in the forest in relation to statistical data. The article reviews the theft of a tree and timber theft in legal terms. Author analyzed data *related to* theft of wood in the National Forest Holding “The State Forests” and theft of tree according to *statistical data* of police. The study presents registered events, stolen wood in m³ and value of damages in thous. zł since 2012 to 2016. On the basis of the analysis it was demonstrated that the number of theft of tree and timber theft are decling. It is therefore noted that there is *downward trend*.